

T.C.

İSTANBUL

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

DAVACILAR : 1- SİBEL ECER YILMAZER
2- BAHÇEŞEHİRLİLER DERNEĞİ (BADER)
3- NAZLI ELVAN DEMİRBİLEK
4- NURSEN TÜZÜN
5- UĞUR BARIŞ KARABULUT
6- NERGİZ OVACIK
7- FATMA ŞEBNEM KARAGÖL
8- MÜSLÜM DEMİRBİLEK
9- SELMA YURTSEVER
10- TEVFİK CEM TÜZÜN

VEKİLİ : AV. [REDACTED]

DAVALI : ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
-UETS[35756-96577-39570]

VEKİLİ : [REDACTED]

MÜDAHİL : ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI (Davalı)

VEKİLİ : [REDACTED]

DAVANIN ÖZETİ : Davacılar tarafından, İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanına ilişkin 23.12.2019 tasdik tarihli 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği ile bu değişikliğin yasal dayanağı olarak gösterilen 15.11.2012 tarih ve 17687 sayılı, 12.12.2012 tarih ve 19003 sayılı, 10.05.2013 tarih ve 7077 sayılı, 20.09.2013 tarih ve 14543 sayılı, 25.07.2014 tarih ve 12180 sayılı, 26.02.2015 tarih ve 3220 sayılı, 20.12.2015 tarih ve 17685 sayılı, 19.11.2015 tarih ve 18736 sayılı, 30.05.2018 tarih ve 96632 sayılı, 26.11.2018 tarih ve 220204 sayılı, 16.01.2019 tarih ve 14778 sayılı, 13.06.2019 tarih ve 137932 sayılı, 07.10.2019 tarih ve 234726 sayılı Bakanlık Makam oluru ile belirlenen rezerv yapı alanı kararlarının; Çevre ve Şehircilik Bakanlığının dava konusu planı yapma ve onama yetkisinin bulunmadığı, değişikliğin 2009 onaylı İstanbul Çevre Düzeni Planının amaç, ilke ve yöntemlerine aykırı olduğu, Çevre Düzeni ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü tümüyle bozacak nitelikte olduğu, ÇED onay sürecinin tamamlanmadığı, Arkeolojik Sit Alanları Ve Kültürel Varlıkların uygulamadan yüksek derecede etkileneceği, düzenleme alanında üç canlı fay hattının yer aldığı, sivilaşma ve heyelan riskleri taşıyan bölgenin yoğun nüfus birikimi yaratarak afet risklerini artıracığı, imar mevzuatına aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ : Usule ilişkin olarak; davanın süre aşımı ve ehliyet yönünden reddi gerektiği, esasa ilişkin olarak ise, Bakanlık makamı tarafından 24.06.2020 tarihli ve 34421 sayılı yazı ile 23/12/2019 tarihinde onaylanan İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı değişikliğine ilişkin itiraz başvurularına yönelik Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği ve yürürlükteki çevre düzeni planı amaç, ilke, esasları ile iletilen bilgi ve belgeler çerçevesinde yapılan değerlendirmeler neticesinde; 23.12.2019 tarihli İstanbul İli Avrupa Yakası **Rezerv** Yapı Alanı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda yapılan değişikliklerin 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun 6 .

T.C.

İSTANBUL

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

Maddesi ile 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. Maddesi uyarınca CDP-34495923 sayılı plan işlem numarası ile 22.06.2020 tarihinde onaylandığının bildirildiği, davacılar 27.01.2020 tarih ve 27573 sayı ile girişi yapılan Tevfik Cem TÜZÜN, 27.01.2020 tarih ve 27577 sayılı ile girişi yapılan Nursen TÜZÜN'e ait itiraz başvurularının da içinde bulunduğu itiraz sahiplerine 29.06.2020 tarihli ve 57563 sayılı yazı ile bildirim yapıldığı, Mekansal planlar yönetmeliğinin 33. Maddesi gereğince 26.06.2020-27.07.2020 tarihleri arasında bir (1) ay (30) gün süre ile ilan panosu ve internet adresinde yayımlanan söz konusu 22.06.2020 tasdik tarihli 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliğine yapılan itirazların iletilme aşamasında olduğu, davacı tarafın ileri sürdüğü iddiaların maddi ve hukuki dayanaktan yoksun olduğu ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

MÜDAHİL

SAVUNMANIN ÖZETİ : Dava konusu İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanına 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği ile bu değişikliğin yasal dayanağı olarak gösterilen dayanak kararların hukuka ve mevzuata uygun olarak tesis edildiği belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren İstanbul 5. İdare Mahkemesince, önceden belirlenen ve taraflara tebliğ edilen 17/12/2024 tarihli duruşmaya davacılar Nursen Tüzün ve Tevfik Cem Tüzün ile vekilleri Av. Pervin Çelik'in geldiği, davalı idare vekili Av. Fadime Özçayan'ın geldiği, davalı idare yanında müdahil Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığını temsilen ise gelen olmadığı görülerek, usulüne uygun olarak yapılan duruşma sonrası dava dosyası incelenmek suretiyle gereği görüldü:

Dava, davacılar tarafından, İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanına ilişkin 23.12.2019 tasdik tarihli 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği ile bu değişikliğin yasal dayanağı olarak gösterilen 15.11.2012 tarih ve 17687 sayılı, 12.12.2012 tarih ve 19003 sayılı, 10.05.2013 tarih ve 7077 sayılı, 20.09.2013 tarih ve 14543 sayılı, 25.07.2014 tarih ve 12180 sayılı, 26.02.2015 tarih ve 3220 sayılı, 20.12.2015 tarih ve 17685 sayılı, 19.11.2015 tarih ve 18736 sayılı, 30.05.2018 tarih ve 96632 sayılı, 26.11.2018 tarih ve 220204 sayılı, 16.01.2019 tarih ve 14778 sayılı, 13.06.2019 tarih ve 137932 sayılı, 07.10.2019 tarih ve 234726 sayılı Bakanlık Makam oluru ile belirlenen rezerv yapı alanı kararlarının iptali istemiyle açılmıştır.

Davalı İdarenin usule yönelik itirazı yerinde görülmeyerek işin esasına geçildi.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 5. maddesinde; varsa mekânsal strateji planlarının hedef ve stratejilerine uygun olarak yerleşim, gelişme alanları ve sektörlerle ilişkin alt ölçek planlarını yönlendiren genel arazi kullanım kararları çerçevesinde ilke ve kriterleri belirleyen, bölge, havza veya il bütününde hazırlanan, plan hükümleri ve raporuyla bir bütün olan çevre düzeni planı olarak tanımlanarak **8.maddesinde;** planların hazırlanmasında ve yürürlüğe konulmasındaki esaslar sıralanmış belirtilen esasların onaylanmış planlarda yapılacak değişiklikler için de geçerli olduğu hükmüne yer verilmiştir.

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun'un Amaç başlıklı 1. maddesinde, "Bu Kanunun amacı; afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemektir." hükmüne yer verilmiş olup, 2. Maddesinde de; rezerv yapı alanı, bu kanun

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

uyarınca gerçekleştirilecek uygulamalarda kullanılmak üzere, TOKİ'nin veya İdarenin talebine bağlı olarak veya resen Bakanlıkça belirlenen alanlar şeklinde tanımlanmış, **Kanunun 6.maddesinin 5. fıkrasının (a) bendinde**; Riskli alanlara, rezerv yapı alanlarına ve riskli yapıların bulunduğu taşınmazlara ilişkin her tür harita, plan, proje, arazi ve arsa düzenleme işlemleri ile toplulaştırma yapmak, maddenin **6. fıkrasında ise**; riskli alanlar, rezerv yapı alanları ve riskli yapıların bulunduğu parsellerdeki uygulamalarda faydalanılmak üzere; özel kanunlar ile öngörülen alanlara ilişkin olanlar da dâhil, her tür ve ölçekteki planlama işlemlerine esas teşkil edecek standartları belirlemek ve gerek görülmesi hâlinde bu standartları plan kararları ile tayin etmek veya özel standartlar ihtiva eden planlar ve kentsel tasarım projeleri yapmak, yaptırmak ve onaylamak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın yetkileri arasında sayılmıştır.

6306 Sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği'nin "Rezerv yapı alanının tespiti" başlıklı 4. Maddesinde "(1) Rezerv yapı alanı;

a) Alanın büyüklüğünü de içeren koordinatlı hâlihazır haritasını,

b) Alanın uydu görüntüsünü veya ortofoto haritasını,

c) Alanda bulunan kamuya ait taşınmazların listesini,

ç) (Ek:RG-27/10/2016-29870) Alanda yapılacak inceleme neticesinde gözlemsel verilere dayanılarak hazırlanacak gerekçe raporunu,

d) (Ek:RG-27/10/2016-29870) Alanın özelliğine göre Bakanlıkça istenecek sair bilgi ve belgeleri, ihtiva eden dosyaya istinaden Başkanlığın teklifi üzerine Bakanlıkça belirlenir.....

(4) Rezerv yapı alanlarda, Kanunun amacı çerçevesinde fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek ve Kanunda öngörülen amaçlar çerçevesinde kullanılmak üzere;

a) Riskli alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapılarda ikamet edenlerin nakledileceği rezerv konut ve işyerleri,

b) (Değişik:RG-21/6/2019-30808) **Gelir ve hasılat getirecek her türlü uygulama,**

c) (Ek:RG-6/1/2023-32065) Yerleşim yerlerinin ihtiyacı olan sosyal, teknik ve kültürel altyapı ve üstyapı tesisleri ile çevre düzenlemeleri, yapılabilir ve bu alanlar yeni yerleşim alanı olarak kullanılabilir." hükmü düzenleme altına alınmıştır.

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinin 1. maddesinde; "Bu Yönetmeliğin amacı; fiziki, doğal, tarihi ve kültürel değerleri korumak ve geliştirmek, koruma ve kullanma dengesini sağlamak, ülke, bölge ve şehir düzeyinde sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek, yaşam kalitesi yüksek, sağlıklı ve güvenli çevreler oluşturmak üzere hazırlanan, arazi kullanım ve yapılaşma kararları getiren mekânsal planların yapımına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir." hükmüne yer verilmiş, aynı yönetmeliğin "**Mekânsal planlama kademeleri ve ilişkileri**" başlıklı **6. maddesinde**;" (1) Mekânsal planlar kapsadıkları alan ve amaçları açısından Mekânsal Strateji Planları, Çevre Düzeni Planları ve İmar Planları olarak hazırlanır. Buna göre planlama kademeleri, üst kademededen alt kademeye doğru sırasıyla; Mekânsal Strateji Planı, Çevre Düzeni Planı, Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planından oluşur. (2) Mekânsal planlar, plan kademelenmesine uygun olarak hazırlanır. Her plan, planlar arası kademeli birliktelik ilkesi uyarınca yürürlükteki üst kademe planların kararlarına uygun olmak, raporu ile bütün oluşturmak ve bir alt kademedeki planı yönlendirmek zorundadır. (3) Arazi kullanım ve yapılaşmada sadece mekânsal strateji planları, çevre düzeni planları ve imar planları kararlarına uyulur. (4) Plan kademelenmesi uyarınca il bütününde yapılan çevre düzeni planları, yürürlükteki bölge veya havza düzeyindeki çevre düzeni planının genel kararlarına aykırı olmamak kaydıyla hazırlanır. (5) Mekânsal strateji planları ve çevre düzeni planları hazırlanırken kalkınma planı, bölge planları, bölgesel gelişme stratejileri ve diğer strateji belgeleri ile ortaya konulan hedefler dikkate alınır."

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

hükmüne yer verildiği, "**Çevre Düzeni Planlarına Dair Esaslar**" **Başlıklı Altıncı Bölümü'nün "Planlama alanı" başlıklı 18.maddesinde;** "(1) Çevre düzeni planı; coğrafi, sosyal, ekonomik, idari, mekânsal ve fonksiyonel nitelikleri açısından benzerlik gösteren bölge, havza veya en az bir il düzeyinde yapılır." düzenlemesi, "**Plan ilke ve esasları**" **başlıklı 19.maddesinde;** "(1) Çevre düzeni planları hazırlanırken; a) Varsa mekânsalstrateji planlarına uygunluğun sağlanması, b) Yeni gelişmeler ve bölgesel dinamiklerin dikkate alınması, c) İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının mekânsal kararları etkileyecek nitelikteki bölge planı, strateji planı ve belgesi, sektörel yatırım kararlarının dikkate alınarak değerlendirilmesi, ç) Sürdürülebilir kalkınma amacına uygun olarak ekolojik ve ekonomik kararların bir arada değerlendirilmesi, d) Tarihi, kültürel yapı ile orman alanları, tarım arazileri, su kaynakları ve kıyı gibi doğal yapı ve peyzajın korunması ve geliştirilmesi, e) Doğal yapının, ekolojik dengenin ve ekosistemin sürekliliğinin korunması amacıyla arazi kullanım bütünlüğünün sağlanması, f) Ulaşım ağının arazi kullanım kararlarıyla birlikte ele alınması suretiyle imar planlarında güzergahı netleştirilecek yolların güzergah ve yönünün genel olarak belirlenmesi, g) Çevre sorunlarına neden olan kaynaklara yönelik önleyicistrateji ve politikaların belirlenerek arazi kullanım kararlarının oluşturulması, ğ) İmar planlarına esas olacak şematik ve grafik dil kullanılarak arazi kullanım kararları ile koruma ve gelişmenin sağlanması, h) Afet tehlikelerine ilişkin mevcut raporlar ve jeolojik etütler dikkate alınarak afet risklerini azaltıcı önerilerin dikkate alınması, esastır. (2) Çevre düzeni planlarının hazırlanması sürecinde, planlama alanı sınırları kapsamında aşağıda genel başlıklar halinde belirtilen konular ile diğer konularda ilgili kurum ve kuruluşlardan veriler elde edilir; bu veriler kapsamında analiz, etüt ve araştırmalar yapılır: a) Sınırlar. b) İdari ve bölgesel yapı. c) Fiziksel ve doğal yapı. ç) Sit ve diğer koruma alanları, hassas alanlar, doğal karakteri korunacak alanlar. d) Ekonomik yapı. e) Sektörel gelişmeler ve istihdam. f) Demografik ve toplumsal yapı. g) Kentsel ve kırsal yerleşme alanları ve arazi kullanımı. ğ) Altyapı sistemleri. h) Yeşil ve açık alan kullanımları. ı) Ulaşım sistemleri. i) Afete maruz ve riskli alanlar. j) Askeri alanlar, askeri yasak bölgeler ve güvenlik bölgeleri. k) Planlama alanına yönelik bölgesel ölçekli kamu projeleri ve yatırım kararları. l) Her tür ve ölçekteki plan, program ve stratejiler. m) Göller, barajlar, akarsular, taşkın alanları, yeraltı ve yüzeysel su kaynakları ve benzeri hidrolojik, hidrojeolojik alanlar. n) Çevre sorunları ve etkilenen alanlar. (3) Çevre Düzeni Planlarının hazırlanması sürecinde planlama alanı sınırları kapsamındaki tüm veriler 1/25.000 ölçekli harita hassasiyetinde hazırlanır. (4) Plan hazırlık sürecinde ihtiyaç duyulan veri, bilgi ve belgeler; ilgili veriyi hazırlamakla sorumlu kurum ve kuruluşlardan, bilimsel çalışmalardan ve uzmanlarca arazide yapılacak çalışmalardan elde edilir. (5) Planlama sürecinde coğrafi bilgi sistemleri ve uzaktan algılama yöntemleri kullanılarak güncellenebilir ve sorgulanabilir sayısal veri tabanı oluşturulur." düzenlemesi, "**Revizyon ve değişiklikler**" **başlıklı 20. maddesinde;** "(1) Çevre düzeni planının ihtiyaca cevap vermediği hallerde veya planın vizyonu, amacı, hedefleri, stratejileri, ilke ve politikaları açısından plan ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü etkilemesi halinde çevre düzeni planı bütününde revizyon yapılır. Çevre düzeni planı revizyonu; a) Nüfusun yerleşim ihtiyaçlarının karşılanamaması, b) Planın temel strateji ve politikalarını değiştirecek bölgesel ölçekli yatırımların ortaya çıkması, c) Yeni verilere bağlı olarak, sonradan ortaya çıkabilecek ve bölgele ilgiliye yolaçabilecek arazi kullanım taleplerinin oluşması, ç) Yeni gelişmeler ve bölgesel dinamiklerde değişiklik olması, durumunda yapılır. (2) Çevre düzeni planı ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğü bozmayacak nitelikte, plan değişikliği yapılabilir. Çevre düzeni planı değişikliklerinde; a) Kamu yatırımlarına, b) Çevrenin korunmasına, c) Çevre kirliliğinin önlenmesine, ç) Planın uygulanmasında karşılaşılan güçlükler ve maddi hataların giderilmesine, d) Değişen verilere bağlı olarak planın güncellenmesine, dair yeterli, geçerli ve gerekçeleri açık olan, altyapı etkilerini değerlendiren raporu içeren teklif ve talepler; idarece planın temel hedef, ilke, strateji ve politikaları kapsamında

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

teknik ve yasal çerçevede değerlendirmeye alınarak sonuçlandırılır." düzenlemesi, "İmar planı değişiklikleri" başlıklı 26. maddesinde; " İmar planı değişikliği; plan ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü, sosyal ve teknik altyapı dengesini bozmayacak nitelikte, kamu yararı amaçlı, teknik ve nesnel gerekçelere dayanılarak yapılır. (2) İmar planlarında sosyal ve teknik altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi esastır. Yürürlükteki imar planlarında öngörülen sosyal ve teknik altyapı standartlarını düşüren plan değişikliği yapılamaz. (3) İmar planlarında bulunan sosyal ve teknik altyapı alanlarının kaldırılması, küçültülmesi veya yerinin değiştirilmesine dair plan değişiklikleri zorunluluk olmadıkça yapılmaz. " düzenlemesi getirilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davaya konu alanın öncelikle 15.11.2012 tarih ve 17687 sayılı kararlar rezerv yapı alanı olarak ilan edildiği, sonrasında sırasıyla 12.12.2012 tarih ve 19003 sayılı, 10.05.2013 tarih ve 7077 sayılı, 20.09.2013 tarih ve 14543 sayılı, 25.07.2014 tarih ve 12180 sayılı, 26.02.2015 tarih ve 3220 sayılı, 20.12.2015 tarih ve 17685 sayılı, 19.11.2015 tarih ve 18736 sayılı, 30.05.2018 tarih ve 96632 sayılı, 26.11.2018 tarih ve 220204 sayılı, 16.01.2019 tarih ve 14778 sayılı, 13.06.2019 tarih ve 137932 sayılı, 07.10.2019 tarih ve 234726 sayılı Bakanlık Makam oluru ile bu rezerv yapı alanlarında değişiklikler yapıldığı, sonrasında bu rezerv yapı alanı kararları dikkate alınarak İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanına yönelik 23.12.2019 tasdik tarihli 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği yapıldığı, bu plan değişikliğinin 30.12.2019-30.01.2020 tarihleri arasında askıya çıkarıldığı, askı sürecinde yapılan itirazlar karara bağlanarak 22.06.2020 tarihinde onaylandığı ve 26.06.2020-26.07.2020 tarihleri arasında yeniden askıya çıkarıldığı, askı sürecinde yapılan itirazlar karara bağlanarak 16.03.2021 tarihinde tekrardan onaylandığı ve son olarak 22.03.2021-22.04.2021 tarihleri arasında yeniden askıya çıkarıldığı, bu aşamalardan sonra davacılar tarafından yukarıda belirtilen rezerv yapı alanı kararları ile çevre düzeni plan değişikliğinin iptali istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlığın çözümü teknik bilgi ve uzmanlık gerektirdiğinden, Mahkememizce alınan keşif ve bilirkişi incelemesine ilişkin ara kararı üzerine 18/07/2023 tarihinde mahallinde yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen bilirkişi raporunda özetle;

-Dava dosyası içerisinde yer alan bilgi ve belgeler doğrultusunda dava konusu 16.03.2021 onay tarihli 1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliğinin;

-Arnavutkoy ilçesinin; Karaburun, Yenikoy, Terkos, Durusu, Tayakadın, Boyalık, Baklalı, Yassıoren, Dursunkoy, Çilingir, Hadımköy, Haraççı, Sazlıbosna, Deliklikaya, Hacımaşlı, İmrahor, Bolluca mahallelerinde 20160 hektarlık alan,

-Başakşehir İlçesinin; Şamlar, Kayabaşı, Altınşehir, Başak, Guvercintepe, Şahintepe, mahallerinde 5755 hektarlık alan,

-Kuşçukçekmece İlçesinin; Yarımburgaz, İstasyon, Kanarya, Fatih, Cennet mahallerinde 755 hektarlık alan,

-Avcılar İlçesinin; Yeşilkent, Tahtakale, Firuzköy, Ü niversite, Gümüşpala, Denizkoşklar mahallerinde 2298 hektarlık alan,

-Bagcılar İlçesinin; Mahmutbey mahallesinde 55 hektarlık alan,

-Bakırköy İlçesinin; Basınköy mahallesinde 42 hektarlık alan,

-Bayrampaşa İlçesinin; Yıldırım Mahallesinde 2 hektarlık alan,

-Esenler İlçesinin; Oruçreis Mahallesinde 881 hektarlık alan,

-Eyup İlçesinin; Pirinççi, Akpınar, İhsaniye, Ağaçalı, Odayeri, Işıklar mahallelerinde 3552 hektarlık alan, olmak üzere toplam 33.500 ha'lık alanı kapsadığı,

-Keşif günü yapılan tespitlerde, dava konusu alanın büyük bir kısmında herhangi bir

T.C.

İSTANBUL

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

yapılaşmanın olmadığı, bu kısmın yer yer tarım arazilerinden ve boş alanlardan müteşekkil olduğu, alanda ara ara yerleşimlerin olduğu, Sazlıbosna Barajı'nın plan onama sınırı içerisinde kaldığı ve alanda kısmi de olsa ulaşım bağlantılarının olduğu,

-Dava konusu planlama alanının bütününi kapsayan alana yönelik hazırlanmış olan 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı, 13.02.2009 tarih ve 103 sayılı İstanbul Büyükşehir Belediye Meclis Kararı ile kabul edilerek 15.06.2009 tarihinde Büyükşehir Belediye Başkanlığınca onaylandığı, daha sonra 7740 ha'lık alanda İstanbul Havalimanı planlandığı, Söz konusu alana ilişkin 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca 12.06.2014 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girdiği,

- Dava konusu parselleri de kapsayan bölge 15.11.2012 tarihli ve 17687 sayılı Bakanlık Makamı Oluru Rezerv Yapı Alanı olarak belirlendiği,

-Öte yandan; dava konusu parselleri de kapsayan alana yönelik 23.12.2019 tarihinde 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği yapıldığı, bahsi geçen taşınmazlara yönelik 23.12.2019 tarihinde 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği 30.12.2019- 30.01.2020 tarihleri arasında askıya çıkarıldığı,

-23.12.2019 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Değişikliğine askı sürecinde yapılan itirazlar karara bağlanarak 22.06.2020 tarihinde onaylanmış ve 26.06.2020 - 26.07.2020 tarihinde askıya çıkarıldığı,

-Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 22.06.2020 tarih ve 53276502-305.02-128052 sayılı yazısı ile 16.03.2021 tarih ve 53276502-305.02-543413 sayılı yazısında, dava konusu plan değişikliklerine gitme sebepleri sıralandığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü, İstanbul Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İstanbul İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ve Belediyelerden gelen güncel kurum görüşleri; planlama alanındaki site yönetimleri, yapı kooperatifleri ve mülk sahiplerinden gelen çok sayıda talep ve itiraz başvurusu; planlama alanında onaylı imar planı olan ve bu doğrultuda imar uygulaması görmüş alanların ÇDP'de konut alanı dışında farklı bir kentsel fonksiyonda bırakılmış olması; yeni alınan bölgesel ölçekli yatırım kararları (üniversite, teknoloji geliştirme bölgesi, turizm bölgesi, özel proje alanları) plan değişikliğine gitme gerekçeleri olarak açıklandığı, yapılan inceleme, alanda revizyon yapılmasını zorunlu kılan nedenlerin bulunduğunu, dava konusu planların yapım gerekçesinin oluştuğunu,

-Planlama alanında asıl plan kararlarında değişikliğin yapıldığı 23.12.2019 onaylı 1/100.000 ölçekli İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliği kapsamında değerlendirme yapılması daha doğru olacağı,

-Dava konusu alanda bahsi geçen 23.12.2019 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliğinden önce alanda geçerli olan çevre düzeni planı 15.06.2009 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı olduğu; 15.06.2009 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planında dava konusu planlama alanına yönelik, Askeri Yasak ve Güvenlik Bölgesi, Kentsel Meskûn (Yerleşik) Alan, Kentsel Gelişme Alanı, Orman Alanı, Tarımsal Niteliği Korunacak Alan, Ekolojik Tarım Alanı, Mera Alanı, Havzaiçi Yapı Yasaklı Alan, Havzaiçi Rehabilitasyon Edilecek Alan, Turizm Merkezi, Ekolojik Turizm Alanı lejantlarında kaldığı,

-Dava konusu planlama alanı, 23.12.2019 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliğinde Askeri Yasak ve Güvenlik Bölgesi, Kentsel Meskun (Yerleşik) Alan, Kentsel Gelişme Alanı, Tali Merkez (2. ve 3. Derece Merkezler), Lojistik Bölge, Teknoloji Geliştirme Bölgesi, Turizm Bölgesi, Ekoturizm, Sağlık Turizmi, Tarım Alanı, Orman Alanı, 1. 2. ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı, 1. Derece Doğal Sit Alanı, İçme ve Kullanma Suyu Mutlak Koruma Alanı, İçme ve Kullanma Suyu Kısa Mesafeli Koruma Alanı, İçme

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

ve Kullanma Suyu Orta Mesafeli Koruma Alanı, İçme ve Kullanma Suyu Uzun Mesafeli Koruma Alanı, Kentsel ve Bölgesel Sosyal Altyapı Alanı, Kentsel ve Bölgesel Yeşil ve Spor Alanı, Üniversite Alanı, Afetler Açısından Riskli Alan, Su Yolu, Su Yüzeyi, Erişme Kontrollü Karayolu (Otoyol), Birinci Derece Yol, İkinci Derece Yol, Terminal, Demiryolu, Hızlı Tren Hattı, ve Kıyı Tesisleri Alanı lejantlarında kaldığı,

-23.12.2019 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliği ile yapılan esas değişikliğin, planlama alanının 15.06.2009 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planında Tarımsal Niteliği Korunacak Alan, Ekolojik Tarım Alanı, Mera Alanı, Havzaîçi Yapı Yasaklı Alan, Havzaîçi Rehabilitasyon Edilecek Alan fonksiyonunda kalan alanların 23.12.2019 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliği ile Kentsel Gelişme Alanı, Tali Merkez (2. ve 3. Derece Merkezler), Lojistik Bölge, Teknoloji Geliştirme Bölgesi, Turizm Bölgesi gibi kentsel kullanım alanı fonksiyonuna alınmış olduğu,

-23.12.2019 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliğine ilişkin plan açıklama raporunda yer alan, dava konusu alanda plan değişikliği yapılmasının büyük ölçekli yatırım kararlarının kent mekanına entegre edilmesi ve ekonominin büyümesi sonucu artan nüfusun gereksinimi olan yeni yerleşim alanlarının açılması amacıyla alanda plan değişikliğinin yapıldığını söylemek mümkün olduğu,

- Dava konusu plan değişikliği ile doğal ekolojinin ihtiyaçları ve kentleşmenin talepleri arasında bir koruma-kullanma dengesi kurulmaya çalışıldığı, plan değişikliğinde kabul edilen bu genel hüküm şehircilik ilkeleri ile uyumlu olduğu ve kamu yararını barındırdığı, buna karşın, 23.12.2019 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliğine ilişkin plan açıklama raporunda belirtilen plan değişikliği gerekçelerinden büyük ölçekli yatırım kararlarının kent mekanına entegre edilmesi ve ekonominin büyümesi sonucu artan nüfusun gereksinimi olan yeni yerleşim alanlarının açılması amacının hangi kamusal yarara hizmet edeceği açıkça belirtilmediği,

- 23.12.2019 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliğine ilişkin plan açıklama raporunda İstanbul il bütününde hangi riskli alanın ya da afetlere karşı riskli olan hangi alanda yaşayan nüfusun planlama alanına aktarılacağına ilişkin herhangi bir analiz/bilgi/belge bulunmamaktadır. Bu durumda planlama alanına Rezerv Yapı Alanı mantığı ile İstanbul'un meselâ Bağcılar, Esenler, Güngören gibi konut stokunun eski ve afetlere karşı riskli olan ilçelerdeki nüfusun aktarılacağını söylemek güçtür. Dava konusu planlama alanının Rezerv Yapı Alanı amacıyla bağdaşmayacak şekilde yeni yerleşim alanı olarak açılması ve orada nüfusun artırılması durumunun kamu yararı ile bağdaşmadığı,

- Dava konusu plan değişikliğinin, İstanbul'da afet riski karşısında can ve mal kaybını azaltmak amaçlarına hizmet etmediği, onun yerine İstanbul'un yerleşik bölgesindeki riskli alanlarla/korunan alanlarla bağlantısız olarak Kanal çevresinde yeni şehirleşme öngörülmektedir. Bu durum projeyi kamu yararından ve ana amacından uzaklaştıran, sadece İstanbul'da değil tüm Türkiye'de çarpan etkisi olabilecek ve büyük nüfus hareketliliğine neden olabilecek başka türlü bir projeye dönüştürmektedir. Dava konusu plan değişikliği kapsamında alınan kararlar incelendiğinde rezerv yapı alanı ve İstanbul'un riskli/korunan alanlarını ilişkilendirmeye yönelik detaylı analizlerin hazırlanmadığı, alternatif senaryoların üretilmediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte plan değişikliklerinde hazırlanması beklenen Kentsel Teknik Altyapı Etki Değerlendirme Raporu'nun bulunmadığı, bu durumun meri mevzuat, planlama esasları ve teknikleri yönünden uygun olmadığı,

-Büyükşehir belediyeleri sınırları içerisinde çevre düzeni planlarını yapılması, yaptırılması

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

ve onaylanması işlemlerinde hem büyükşehir belediyeleri hem de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın yetkilendirildiği; dava konusu planlama alanının 15.11.2012 tarihli ve 17687 sayılı Bakanlık Makamı Oluru Rezerv Yapı Alanı olarak belirlenmiş olduğu; bu kapsamda mer'i mevzuat bağlamında Rezerv Yapı Alanlarında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın açıkça yetkili olduğu,

-İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliğinde planlama sürecinin Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin "Planların onaylanması ve yürürlüğe girmesi" ile ilgili 32.Maddesine ve "Planların ilanı, itirazlar ve kesinleşmesi" ile ilgili 33.Maddesine uygun şekilde ilerlediği,

-Davaya konu planlama alanının çok büyük olması, plan kararlarından çok sayıda mülk sahibinin etkilenmesi, planlama alanında söz sahibi kurum ve kuruluşlardan güncel kurum görüşlerinin gelmesi, planın temel strateji ve politikalarını değiştirecek bölgesel ölçekli yatırımların ortaya çıkması, yeni verilere bağlı olarak sonradan ortaya çıkabilecek ve bölgesel etkiye yol açabilecek arazi kullanım taleplerinin oluşması, yeni gelişmeler ve bölgesel dinamiklerde değişiklik olması Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin "Revizyon ve değişiklikler" ile ilgili 20.Maddesine göre Çevre Düzeni Planında değişikliğe gitmek için geçerli sebepler olduğu; bu kapsamda, davaya konu planlama alanına ait onaylı çevre düzeni planında değişikliğe gitmek için yeterli teknik ve nesnel gerekçelerin olduğu,

-Ziraat Mühendisliği açısından, rezerv yapı alanının bütünlüğü, seçilen yer ve teknolojik alternatifler birlikte değerlendirildiğinde, uygulama aşamasında taahhüt edilen hususlara uyulmak kaydıyla, dava konusu işlem ile alınan kararların mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeyde olduğu,

-Ulaştırma Mühendisliği açısından, söz konusu alana "suyolu fonksiyonlu uluslararası bir ulaşım koridoru" özelliğinin verilmesine yönelik yapılan araştırma, etüd ve değerlendirmeler ile, ortaya konan metodoloji ve gerekçelerin ulaştırma mühendisliği çerçevesinde genel bir bütünlük dâhilinde sunulduğu; plan değişikliği raporunda, "Teknoloji Geliştirme Bölgesi" ile ilgili kısımlar iptal edildiğinden, bu kısımların içinde kalan ulaşım ve lojistik konuları da iptal edilmiş durumda olduğu; bu bağlamda, söz konusu su yolu fonksiyonunu sağlamak üzere ulaşım konusunda, başka bir plan değişikliğine gidilmediği

-Bununla beraber;

--Orman Mühendisliği açısından değerlendirildiğinde, su üretiminin azalmasının veya yok olmasının İstanbul'u yaşanamaz bir kente dönüştüreceği; ısınma/kuraklaşma sürecinde İstanbul'un su kaynaklarının korunması gerektiği; Kanal çevresinde kuzeyde Durusu Gölü'nün doğusunda 9 000 ha alan, Sazlıdere Barajı çevresinde 25.100 ha alan ve Küçük Çekmece Gölü çevresinde 4 400 ha alan olmak üzere toplam 38.500 ha alanın yeni yerleşimlere açılacağına öngörüldüğü; yerleşime açılması öngörülen bu alanların orman, otlak ve tarım alanları olduğu; Kanal çevresindeki köylerin geçim ve yaşama kaynaklarının yok edilerek yerleşim alanına dönüştürüleceği; yaşama ve üretim alanının yok edilmesinin bölgenin (köylerin) ve İstanbul'un beslenme ve su üretim alanlarını, dolayısı ile barınabilirliğini ve devamlılığını olumsuz etkileyeceği; dava konusu işlemin orman, tarım ve mera alanlarına ve iklim değişikliğine olumsuz etkilerinin olacağı,

-Su Kaynakları Mühendisliği açısından değerlendirildiğinde, dava konusu işlem ile İstanbul'un su kaynakları üzerinde meydana gelebilecek olumsuz etkiler ve bu etkileri azaltmak için uygulanacak mühendislik çözümleri, alternatif su kaynaklarından yararlanma gibi seçeneklerin maliyetlerinin ve çevresel etkilerinin belirlenmemiş olmasının, planlama alanında öngörülen fonksiyonların kamu yararı açısından değerlendirilmesi noktasında zafiyet oluşturduğu;

T.C.

İSTANBUL

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

su yolunun inşası ile birlikte İstanbul Şehri'nde kanal ile İstanbul Boğazı arasında şehrin önemli bir nüfusunu barındıran bir ada oluşturulacağı; bu adada yaşayan nüfusun su ihtiyacının sağlanması için, ada dışı kaynaklardan sağlanan suyun hem kanal hem de İstanbul Boğazı kısmında transferi için su yolu geçişlerine ilişkin altyapıların inşa edilmesi gerektiği; bu tür altyapı tesislerinin deprem gibi afet ya da herhangi bir savaş hali gibi durumunda güvenliğinin sağlanması gerektiği, aksi takdirde ada nüfusunun su güvenliğinin tehdit altına girebileceği; bu husustaki risk analizlerinin gerçekleştirilmesinin ve eylem planlarının oluşturulmasının kamu yararı bakımından zaruri olduğu,

-Dava konusu plan değişikliğinde, İstanbul il bütününde hangi riskli alan afetlere karşı daha güvenli hale getirilirken veya İstanbul'un hangi tarihsel ve kültürel dokusu korunurken rezerv yapı alanından faydalanılacağı konusunun belirsiz ve programsız bırakıldığı; bu durumun rezerv yapı alanı oluşturma mantığı, projenin ve planın amaçları ile örtüşmediği; dava konusu plan değişikliğinde Rezerv Yapı Alanına normal bir kentsel gelişme alanı gözüyle bakıldığı, bu alana dair kentsel arazi kullanım kararlarının (kentsel işlevlendirmenin) İstanbul'un riskli alanları/korunan alanları ile irtibat kurulmadan verildiği; bu durumun Kanal İstanbul Projesi'ni (ve bu kapsamda hazırlanan İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planını) ortaya çıkaran ve destekleyen kamu yararı gerekçelerini zedelediği,

-Plan değişikliklerinde hazırlanması beklenen Kentsel Teknik Altyapı Etki Değerlendirme Raporu'nun bulunmadığı,

Sonuç olarak (23.12.2019 ve 22.06.2020 onay tarihli plan değişikliklerinin devamı niteliğinde olan) dava konusu 16.03.2021 onay tarihli 1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliğinin yukarıda vaz edilen yönlerden şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve tekniklerine ve kamu yararına uygun olmadığı kanaatine varılmıştır." yönünden görüş ve kanaatlerinde bulunulduğu görülmektedir.

Akabinde, Mahkememizin 11/11/2022 tarihli ara kararı ile bilirkişilerden, **rezerv yapı alanına ilişkin olarak, çevre düzeni planına ilişkin olarak, su yolu ile ilgili olarak, alana verilen diğer işlevlerle ilgili olarak dava konusu işlemlerin** incelenerek teknik yönden ayrıntılı izah yapılmasının istenilmesine rağmen dava dosyasına sunulan bilirkişi raporunda soyut ve çok genel ifadeler kullanıldığı, Mahkememizce sorulan sorular kapsamında bir irdeleme yapılmadığı görüldüğünden, Mahkememizin 16/04/2024 tarihli ara kararı ile, bilirkişilerden ek rapor alınmasına karar verilmesi üzerine, bilirkişilerce hazırlanan **ek bilirkişi raporunda özetle,**

"Davaya konu planlama alanının çok büyük olması, plan kararlarından çok sayıda mülk sahibinin etkilenmesi, planlama alanında söz sahibi kurum ve kuruluşlardan güncel kurum görüşlerinin gelmesi, planın temel strateji ve politikalarını değiştirecek bölgesel ölçekli yatırımların ortaya çıkması, yeni verilere bağlı olarak sonradan ortaya çıkabilecek ve bölgesel etkiye yol açabilecek arazi kullanım taleplerinin oluşması, yeni gelişmeler ve bölgesel dinamiklerde değişiklik olması Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin "Revizyon ve değişiklikler" ile ilgili 20.Maddesine göre Çevre Düzeni Planında değişikliğe gitmek için geçerli sebepler olduğu; bu kapsamda, davaya konu planlama alanına ait onaylı çevre düzeni planında değişikliğe gitmek için yeterli teknik ve nesnel gerekçelerin oluştuğu,

-Ziraat Mühendisliği açısından, rezerv yapı alanının bütünlüğü, seçilen yer ve teknolojik alternatifler birlikte değerlendirildiğinde, uygulama aşamasında taahhüt edilen hususlara uyulmak kaydıyla, dava konusu işlem ile alınan kararların mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeyde olduğu,

-Ulaştırma Mühendisliği açısından, söz konusu alana "suyolu fonksiyonlu uluslararası bir ulaşım koridoru" özelliğinin verilmesine yönelik yapılan araştırma, etüd ve değerlendirmeler ile,

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

ortaya konan metodoloji ve gerekçelerin ulaştırma mühendisliği çerçevesinde genel bir bütünlük dâhilinde sunulduğu; plan değişikliği raporunda, "Teknoloji Geliştirme Bölgesi" ile ilgili kısımlar iptal edildiğinden, bu kısımların içinde kalan ulaşım ve lojistik konuları da iptal edilmiş durumda olduğu; bu bağlamda, söz konusu suyolu fonksiyonunu sağlamak üzere ulaşım konusunda, başka bir plan değişikliğine gidilmediği,

-Bununla beraber;

-Orman Mühendisliği açısından değerlendirildiğinde, su üretiminin azalmasının veya yok olmasının İstanbul'u yaşanamaz bir kente dönüştüreceği; ısınma/kuraklaşma sürecinde İstanbul'un su kaynaklarının korunması gerektiği; Kanal çevresinde kuzeyde Durusu Gölü'nün doğusunda 9 000 ha alan, Sazlıdere Barajı çevresinde 25.100 ha alan ve Küçük Çekmece Gölü çevresinde 4 400 ha alan olmak üzere toplam 38.500 ha alanın yeni yerleşimlere açılacağına öngörüldüğü; yerleşime açılması öngörülen bu alanların orman, otlak ve tarım alanları olduğu; Kanal çevresindeki köylerin geçim ve yaşama kaynaklarının yok edilerek yerleşim alanına dönüştürüleceği; yaşama ve üretim alanının yok edilmesinin bölgenin (köylerin) ve İstanbul'un beslenme ve su üretim alanlarını, dolayısı ile barınabilirliğini ve devamlılığını olumsuz etkileyeceği; dava konusu işlemin orman, tarım ve mera alanlarına ve iklim değişikliğine olumsuz etkilerinin olacağı,

-Su Kaynakları Mühendisliği açısından değerlendirildiğinde, dava konusu işlem ile İstanbul'un su kaynakları üzerinde meydana gelebilecek olumsuz etkiler ve bu etkileri azaltmak için uygulanacak mühendislik çözümleri, alternatif su kaynaklarından yararlanma gibi seçeneklerin maliyetlerinin ve çevresel etkilerinin belirlenmemiş olmasının, planlama alanında öngörülen fonksiyonların kamu yararı açısından değerlendirilmesi noktasında zafiyet oluşturduğu; su yolunun inşası ile birlikte İstanbul Şehri'nde kanal ile İstanbul Boğazı arasında şehrin önemli bir nüfusunu barındıran bir ada oluşturulacağı; bu adada yaşayan nüfusun su ihtiyacının sağlanması için, ada dışı kaynaklardan sağlanan suyun hem kanal hem de İstanbul Boğazı kısmında transferi için su yolu geçişlerine ilişkin altyapıların inşa edilmesi gerektiği; bu tür altyapı tesislerinin deprem gibi afet ya da herhangi bir savaş hali gibi durumunda güvenliğinin sağlanması gerektiği, aksi takdirde ada nüfusunun su güvenliğinin tehdit altına girebileceği; bu husustaki risk analizlerinin gerçekleştirilmesinin ve eylem planlarının oluşturulmasının kamu yararı bakımından zaruri olduğu,

-Dava konusu plan değişikliğinde, İstanbul il bütününde hangi riskli alan afetlere karşı daha güvenli hale getirilirken veya İstanbul'un hangi tarihsel ve kültürel dokusu korunurken rezerv yapı alanından faydalanılacağı konusunun belirsiz ve programsız bırakıldığı; bu durumun rezerv yapı alanı oluşturma mantığı, projenin ve planın amaçları ile örtüşmediği; dava konusu plan değişikliğinde Rezerv Yapı Alanına normal bir kentsel gelişme alanı gözüyle bakıldığı, bu alana dair kentsel arazi kullanım kararlarının (kentsel işlevlendirmenin) İstanbul'un riskli alanları/korunan alanları ile irtibat kurulmadan verildiği; bu durumun Kanal İstanbul Projesi'ni (ve bu kapsamda hazırlanan İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planını) ortaya çıkaran ve destekleyen kamu yararı gerekçelerini zedelediği,

- Plan değişikliklerinde hazırlanması beklenen Kentsel Teknik Altyapı Etki Değerlendirme Raporu'nun bulunmadığı,

-Sonuç olarak (23.12.2019 ve 22.06.2020 onay tarihli plan değişikliklerinin devamı niteliğinde olan) dava konusu 16.03.2021 onay tarihli 1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliğinin yukarıda vaz edilen yönlerden şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve tekniklerine ve kamu yararına uygun olmadığı kanaatine varılmıştır." şeklinde beyanlarda bulunulduğu görülmektedir.

T.C.

İSTANBUL

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

Dosyaya sunulan bilirkişi kök ve ek raporları taraflara tebliğ edilmiş, itirazlara dair usul tamamlanmıştır.

Olayda, dava konu alanın öncelikle rezerv yapı alanı ilan edildiği sonrasında da çevre düzeni planı yapıldığının görüldüğü, söz konusu işlemlerin mevzuatlarının farklı olması ve yargısal bakımından da ayrı ayrı irdelenmeyi gerektirmesi nedeniyle her bir işlem yönünden ayrı ayrı inceleme yapılması gerekmektedir.

1. Davanın, dava konusu 15.11.2012 tarih ve 17687 sayılı, 12.12.2012 tarih ve 19003 sayılı, 10.05.2013 tarih ve 7077 sayılı, 20.09.2013 tarih ve 14543 sayılı, 25.07.2014 tarih ve 12180 sayılı, 26.02.2015 tarih ve 3220 sayılı, 20.12.2015 tarih ve 17685 sayılı, 19.11.2015 tarih ve 18736 sayılı, 30.05.2018 tarih ve 96632 sayılı, 26.11.2018 tarih ve 220204 sayılı, 16.01.2019 tarih ve 14778 sayılı, 13.06.2019 tarih ve 137932 sayılı, 07.10.2019 tarih ve 234726 sayılı Bakanlık Makam oluru ile belirlenen rezerv yapı alanı kararları yönünden incelenmesinden;

Bir alanın rezerv yapı olarak belirlenmesi şartları ve usulü 6306 sayılı Yasa ve buna dair Uygulama Yönetmeliğinde açıklanmıştır. Anılan mevzuatın amacı "...amacı; afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemektir." şeklinde olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mevzuat uyarınca tesis edilen işlemlerin de aynı amaca matuf olması gerekmektedir. Davaya konu plan özelinde de rezerv yapı alanı kararının bu çerçevede alınıp alınmadığının irdelenmesi gerekir. Yine aynı mevzuatta rezerv yapı ilanı öncesinde alanın detaylı incelenip gerekli tetkikler yapılması ve sonrasında ilanını öngörmektedir.

Dava konusu alanın İstanbul özelinde büyük bir alan olduğu, rezerv yapı kararı ile alanın köklü değişiminin amaç edinildiği, büyük bir kısmında yapı bulunmayan alanın tarım, orman, mera, **otlak**, su havzası ile çevrili olduğu, İstanbul'un ender yapılaşmayan alanlarından biri olduğu, yapılaşmanın kısıtlı olmasında orman ve su havzasının etkisinin büyük olduğunun görüldüğü, bu şekilde içinde korunması gerektiren alanları barındıran yani tarım, orman ve su havzaları ile diğer unsurlarla çevrili olması nedeniyle ayrıntılı bir araştırma yapıp yerleşime uygunluğunun irdelenmesi, zemin etüdünün yapılarak yerleşim **alanı** olma kapasitesinin ölçülmesi, doğaya ve çevreye daha az zarar verilebilecek ya da zararsız başkaca alternatif alanlar olup olmadığının tespitinin yapılması, sonrasında eşik analizleri de yapılarak rezerv yapı alanı olup olmayacağı hususunda ayrıntılı ve gerekçeli bir rapor hazırlanması gerekmektedir. Ancak dava konusu rezerv yapı kararı öncesinde söz konusu inceleme, analiz ve sentez çalışmasının yapıldığına dair dosyaya bir verinin sunulmadığı, bu hususları açıklayan gerekçeli bir raporun bulunmadığı görülmüştür.

Öte yandan, davaya konu bilirkişi raporunda da belirtildiği üzere kentsel dönüşüm amaçlı verilen kararlarda, kentsel dönüşümün nasıl yapılacağına ayrıntılı analizinin yapılması, rezerv yapı özelinde de, riskli alan/riskli yapı ilan edilen ya da karar verilen alanlardan hangilerinin bu rezerv yapı alanına ne şekilde taşınacağına alt yapı çalışması yapılmak suretiyle tespit edilip rezerv yapı kararında bu hususun irdelenmesi gerektiği, yani bir başka ifadeyle; öncelikle hangi bölgenin ve ne şekilde taşınacağına belirlenmesi, bu bölgedeki **yapı** stoğunun niteliğinin incelenmesi, taşınacak nüfus sayısının belirlenmesi, bu nüfusun gelirinin tetkik edilmesi, alandaki yeni yapılardan ev alma olasılığının irdelenmesi ve sonrasında buradaki kişilerin nereye taşınabileceğinin, en uygun yerin neresi olabileceğinin, kültür ve sosyal açısından kişilerin durumu v.s. dikkate alınarak irdelenmek suretiyle belirlenmesi gerektiği ancak dava konusu rezerv yapı kararında, 6306 sayılı Yasa kapsamındaki hangi alanların bu bölgeye taşınacağı ile ilgili bir verinin bulunmadığı, buraya hangi alandaki kişi ya da konuttakilerin taşınacağına belirli olmadığı, bu yönde bir araştırma ve incelemenin yapılmadığı dolayısıyla bölgenin kentsel dönüşüm amaçlı rezerv yapı alanı ilan

T.C.

İSTANBUL

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

edilmesinin ötesinde İstanbul'a yeni bir şehir kurmak ve var olan nüfusun da ilerisinde yeni bir nüfus getirmek amaçlı olarak yapı stoğuna açıldığı bilirkişi tespitlerinden görülmektedir.

Diğer taraftan, mevzuatta açıkça rezerv yapı alanı ile ilgili olarak öncesinde bir rapor alınabileceği şeklinde bir ifade yer almasa da, rezerv yapının tanımı, niteliği mantalitesi ve yönetmelikteki hususlar dikkate alındığında, rezerv yapı kararının neticede riskli alanların ve riskli yapıların bulunduğu bölgedeki bina stoğunun taşınması amaçlı belirlendiği, bir alanın rezerv yapıya uygun olup olmadığının sondaj vs. yapılabildiği zeminin uygunluğunun araştırılması, eşik analizinin yapılabildiği suretiyle ormana, tarıma, denize, göle, içme su havzalarına etkisinin irdelenmesi ve buna göre en doğru yapı stoğunun nereye yapılacağıın tespiti gerekmekte olup, bunun için yönetmelik kapsamında açıklama raporu aranmayacağı tezinin mesnetsiz olduğu açıktır.

Bu durumda, dava konusu rezerv yapı kararlarının; ayrıntılı inceleme ve araştırma yapılabildiği hazırlandığı görüldüğünden, mevzuata, şehircilik ilkelerine, kentsel dönüşüm esasları ve tekniklerine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

II. Davanın, dava konusu İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanına ilişkin 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği yönünden incelenmesinden;

Olayda, davaya konu alanın Kanal İstanbul projesi kapsamında ilk önce 23.12.2019 tasdik tarihli çevre düzeni planı değişikliği ile planlamasının yapılabildiği, planlanan alana bilirkişi raporunda ayrıntılı bir şekilde açıklanan bir çok işlevin verildiği, bu plana yapılan itirazlar üzerine 22.06.2020 tasdik tarihli çevre düzeni planı değişikliği yapılabildiği alanın bir kısmının Nitelikli Doğal Koruma alana işlevinin getirildiği, bu plana da itiraz üzerine 16.03.2021 tasdik tarihli çevre düzeni planı değişikliği yapılabildiği, bu son planla, alanın kuzeyindeki teknoloji geliştirme bölgesi ile tarım ve turizm alanının kaldırıldığı, bu işlevlerin yerine üniversite işlevi ile kentsel gelişme alanı işlevinin verildiği ve ayrıca bir takım kısmi değişiklikler yapılabildiği tespit edilmiştir. **Dolayısıyla alandaki son plan 16.03.2021 tasdik tarihli plan olmakla birlikte ana planın 23.12.2019 tasdik tarihli plan olduğu, itirazlar üzerine yapılan değişikliklerin sınırlı bir alanda cüzi değişiklikler olduğu, planın ana unsurlarının korunduğu, Mahkememizce yapılan ara karar cevaplarından da görüleceği üzere davacının yakınmasının halen devam ettiği anlaşıldığından, tüm planlamanın birlikte değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.**

Uyuşmazlıkta, dava konusu planın dayanağını rezerv yapı alanı kararı oluşturmaktadır. Dayanak rezerv yapı alanı kararı yukarıda irdelenmek suretiyle hukuka aykırı bulunarak iptali gerektiğine hükmedilmiştir. Bu sebeple dayanak rezerv yapı kararı yukarıda hukuka aykırı bulunarak iptaline hükmedildiğinden, dayanağı kalmayan dava konusu çevre düzeni planı değişikliğinin de iptali gerekmektedir.

Öte yandan, İstanbul genelini kapsayan ana çevre düzeni planının 15.06.2009 tasdik tarihli plan olduğu, bu planda sonraki tarihlerde bir takım değişiklikler yapılabilmekle birlikte planın ana kararları ile işlevlerinin devam ettiği ancak davaya konu planlarla anılan planın büyük bir kısmında köklü değişikliğe gidildiği görülmüştür. Fakat davaya konu planların Revizyon şeklinde değil Plan Değişikliği niteliğinde olduğu tespit edilmiştir. Bilirkişi raporunda da belirtildiği üzere, planlama alanının çok büyük olması, tarım, orman ve su alanlarını doğrudan etkilemesi ve plan kararından çok fazla sayıda mülk sahibinin etkilenmesi, 15.06.2009 tasdik tarihli planın temel strateji ve politikalarını değiştirecek şekilde alanın tüm işlevlerinin yeniden değiştirilmesi, İstanbul'un tüm alanlarını etkileyecek olması hususları dikkate alındığında, İstanbul özelinde büyük değişiklikler getiren ve tüm çevreyi etkileyen ve büyük bir alanda değişiklik getiren planın revizyon şeklinde hazırlanıp onaylanması gerekirken, plan değişikliği şeklinde yapılan davaya konu planda bu açıdan da hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, bölgenin niteliğini değiştirecek **planlarda** Mekansal Planlar Yapım

T.C.

İSTANBUL

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

Yönetmeliği uyarınca Kentsel Teknik Altyapı Değerlendirme raporunun hazırlanmasının zorunlu olduğu, davaya konu planın da bölge dengelerini değiştiren, yeni bir yaşam alanı oluşturan, ulaşım kurgusunu büyük oranda etkileyen bir plan olması nedeniyle Kentsel Teknik Altyapı Değerlendirme raporunun bulunması gerektiği ancak davalı idarece bu raporun hazırlanmadığı görüldüğünden, mevzuata aykırı plan yapıldığı tespit edilmiştir.

Bu durumda, dava konusu planın dayanağı rezerv yapı kararının hukuka aykırı bulunması, revizyon şeklinde hazırlanması gerekirken plan değişikliği şeklinde hazırlanması, kentsel teknik altyapı değerlendirme raporunun bulunmaması hususları gözetildiğinde, davaya konu planın mevzuata, planlama esasları ile şehircilik ilkelerine aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle;

1-Dava konusu işlemlerin **İPTALİNE**,

2-Aşağıda dökümü yapılan 147.204,10-TL yargılama giderinin davalı idare tarafından davacıya ödenmesine,

3-Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca duruşmalı işler için belirlenen 36.000,00-TL vekalet ücretinin davalı idare tarafından davacıya ödenmesine,

4-Müdahil tarafından karşılanan ve aşağıda dökümü yapılan yargılama giderlerinin müdahil üzerinde bırakılmasına,

5-Posta ve bilirkişi avansından artan kısmın talep edilmesi halinde derhal, talep edilmemesi halinde kararın kesinleşmesinden sonra re'sen davacıya iadesine,

6-Kararın tebliğini izleyen günden itibaren **(30) gün** içerisinde **İstanbul Bölge İdare Mahkemesi** nezdinde **istinaf yolu** açık olmak üzere, 23/12/2024 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

Başkan

[Redacted Signature]

Üye

[Redacted Signature]

Üye

[Redacted Signature]

YARGILAMA GİDERLERİ :

Başvurma Harcı :	54,40 TL
Karar Harcı :	54,40 TL
Y.D. Harcı :	89,60 TL
Bilirkişi Gideri :	126.500,00 TL
Keşif Harcı :	571,90 TL
Yol Gideri :	18.000,00 TL
Vekalet Harcı :	7,80 TL
Posta Gideri :	<u>1.926,00 TL</u>
TOPLAM :	147.204,10 TL

YARGILAMA GİDERLERİ(Müdahil) :

Posta Gideri :	<u>200,00 TL</u>
Toplam :	200,00 TL

T.C.

İSTANBUL

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

AZLIK OYU:

Dava konusu uyuşmazlıkta, davaya konu alanın öncelikle 15.11.2012 tarih ve 17687 sayılı kararla rezerv yapı alanı olarak ilan edildiği, sonrasında sırasıyla 12.12.2012 tarih ve 19003 sayılı, 10.05.2013 tarih ve 7077 sayılı, 20.09.2013 tarih ve 14543 sayılı, 25.07.2014 tarih ve 12180 sayılı, 26.02.2015 tarih ve 3220 sayılı, 20.12.2015 tarih ve 17685 sayılı, 19.11.2015 tarih ve 18736 sayılı, 30.05.2018 tarih ve 96632 sayılı, 26.11.2018 tarih ve 220204 sayılı, 16.01.2019 tarih ve 14778 sayılı, 13.06.2019 tarih ve 137932 sayılı, 07.10.2019 tarih ve 234726 sayılı Bakanlık Makam oluru ile bu rezerv yapı alanlarında değişiklikler yapıldığı, sonrasında bu rezerv yapı alanı kararları dikkate alınarak İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanına yönelik 23.12.2019 tasdik tarihli 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği yapıldığı, bu plan değişikliğinin 30.12.2019-30.01.2020 tarihleri arasında askıya çıkarıldığı, askı sürecinde yapılan itirazlar karara bağlanarak 22.06.2020 tarihinde onaylandığı ve 26.06.2020-26.07.2020 tarihleri arasında yeniden askıya çıkarıldığı, askı sürecinde yapılan itirazlar karara bağlanarak 16.03.2021 tarihinde tekrardan onaylandığı ve son olarak 22.03.2021-22.04.2021 tarihleri arasında yeniden askıya çıkarıldığı, bu aşamalardan sonra davacılar tarafından yukarıda belirtilen rezerv yapı alanı kararları ile çevre düzeni plan değişikliğinin iptali istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlığın çözümü teknik bilgi ve uzmanlık gerektirdiğinden, Mahkememizce alınan keşif ve bilirkişi incelemesine ilişkin ara kararı üzerine 18/07/2023 tarihinde mahallinde yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen bilirkişi raporu ile ek rapor yukarıda Mahkememiz kararında ayrıntılı olarak özetlenmiştir.

Dosyaya sunulan bilirkişi kök ve ek raporları taraflara tebliğ edilmiş, itirazlara dair usul tamamlanmıştır.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Bilirkişinin Oy ve Görüşünün Değerlendirilmesi başlıklı 282.maddesinde ise; "Hâkim, bilirkişinin oy ve görüşünü diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirir." hükmüne yer verilmiştir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 282. maddesinde açıkça belirtildiği üzere, bilirkişi raporu takdiri delil niteliğindedir ve değerlendirmesi mahkeme/hakime aittir. Bu bağlamda, mahkeme uzmanlık gerektiren bir konuda bilirkişi incelemesi yaptırarak, uyuşmazlığın çözümü için gerekli olan teknik bilgiye ulaştıktan sonra **gerekçelerini ortaya koymak suretiyle, bilirkişi raporundan aksi yönde karar verebilir.** Bu nedenle Mahkeme'nin sadece bilirkişi delili ile değil, dosyada yer alan diğer bütün deliller ve resen elde ettiği bilgiler aracılığı ile vicdani kanaate ulaşarak bir karar verebileceği açıktır.

1.Davanın, dava konusu 15.11.2012 tarih ve 17687 sayılı, 12.12.2012 tarih ve 19003 sayılı, 10.05.2013 tarih ve 7077 sayılı, 20.09.2013 tarih ve 14543 sayılı, 25.07.2014 tarih ve 12180 sayılı, 26.02.2015 tarih ve 3220 sayılı, 20.12.2015 tarih ve 17685 sayılı, 19.11.2015 tarih ve 18736 sayılı, 30.05.2018 tarih ve 96632 sayılı, 26.11.2018 tarih ve 220204 sayılı, 16.01.2019 tarih ve 14778 sayılı, 13.06.2019 tarih ve 137932 sayılı, 07.10.2019 tarih ve 234726 sayılı Bakanlık Makam oluru ile belirlenen rezerv yapı alanı kararları yönünden incelenmesinden;

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun'un lafzı ve ruhu bir bütün olarak incelendiğinde Kanunun amacının afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemesinin olduğu, kanunun uygulanması ile kanun tasarısının genel gerekçesinde belirtildiği üzere başta deprem olmak üzere tabii afetler sebebiyle meydana gelmesi kuvvetle muhtemel can ve mal kayıplarının önleneyeceği, mülkiyet haklarına saygı, sağlıklı ve düzenli yerleşme, daha az maliyet ile en fazla sosyal faydanın temin edilmesi, kaynakların planlı,

T.C.

İSTANBUL

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

sağlıklı ve verimli kullanılması ilkelerinin hayata geçirilmesinin mümkün olacağı, afet riski altında olduğu kabul edilen yerlerde deprem afeti meydana gelmeden önce buralardaki meskenlerin, işyerlerinin ve sanayi tesislerinin yeni alanlara nakledilmesi sayesinde, yerleşme ve yapı emniyetinin temin edileceği ve muhtemel can ve mal kayıpları ile iktisadi ve sosyal zararların en aza indirilmesinin mümkün olacağı, halihazırda yaşanabilirlikten uzak, köhnemiş, can ve mal emniyeti bakımından riskli ve görüntü itibari ile de çirkin olan yapılaşmaların ortadan kaldırılabilceği, estetik yapılar inşa edilerek, halkın daha sıhhatli ve emniyetli şartlar altında ikametinin de temin edileceği, afet meydana geldikten sonra "yara sarma" değil de "yara almama" anlayışına dayandığı, böylece Anayasadaki sosyal hukuk devleti ilkesinin hayata geçirilmesi için önemli ve etkili bir adım atılmasının temin edileceği amaçlanmaktadır.

Dava konusu uyuşmazlıkta, dosyası içerisinde yer alan bilgi ve belgeler doğrultusunda dava konusu alanın;

-Arnavutkoy ilçesinin; Karaburun, Yenikoy, Terkos, Durusu, Tayakadın, Boyalık, Baklalı, Yassıoren, Dursunkoy, Çilingir, Hadımköy, Haraççı, Sazlıbosna, Deliklikaya, Hacımaşlı, İmrahor, Bolluca mahallelerinde 20160 hektarlık alan,

-Başakşehir İlçesinin; Şamlar, Kayabaşı, Altınşehir, Başak, Güvercintepe, Şahintepe, Mahallerinde 5755 hektarlık alan,

-Küçükçekmece İlçesinin; Yarımburgaz, İstasyon, Kanarya, Fatih, Cennet Mahallerinde 755 hektarlık alan,

-Avcılar İlçesinin; Yeşilkent, Tahtakale, Firuzköy, Üniversite, Gümüşpala, Denizköşkler Mahallerinde 2298 hektarlık alan,

-Bacılar İlçesinin; Mahmutbey Mahallesinde 55 hektarlık alan,

-Bakırköy İlçesinin; Basınköy Mahallesinde 42 hektarlık alan,

-Bayrampaşa İlçesinin; Yıldırım Mahallesinde 2 hektarlık alan,

-Esenler İlçesinin; Oruçreis Mahallesinde 881 hektarlık alan,

-Eyup İlçesinin; Pirinççi, Akpınar, İhsaniye, Ağaçalı, Odayeri, Işıklar Mahallelerinde 3552 hektarlık alan, olmak üzere toplam 33.500 ha'lık alanı kapsadığı anlaşılmaktadır.

Bu kapsamda, keşif günü yapılan tespitlerde, dava konusu alanın büyük bir kısmında herhangi bir yapılaşmanın olmadığı, bu kısmın yer yer tarım arazilerinden ve boş alanlardan müteşekkil olduğu, alanda ara ara yerleşimlerin olduğu, Sazlıbosna Barajı'nın rezerv yapı sınırı içerisinde kaldığı ve alanda kısmi de olsa ulaşım bağlantılarının olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan, dava konusu parselleri de kapsayan bölge ilk olarak 15.11.2012 tarihli ve 17687 sayılı Bakanlık Makamı Oluru Rezerv Yapı Alanı olarak belirlendiği, dava dosyasında yer alan yapılan saha çalışmaları, rezerv yapı alanı haritası ile bunlara ilişkin bilgi ve belgelerin birlikte incelenmesinden ilk rezerv yapı kararı sonrasında farklı tarihlerde dava konusu alana ilişkin 12.12.2012 tarih ve 19003 sayılı, 10.05.2013 tarih ve 7077 sayılı, 20.09.2013 tarih ve 14543 sayılı, 25.07.2014 tarih ve 12180 sayılı, 26.02.2015 tarih ve 3220 sayılı, 20.12.2015 tarih ve 17685 sayılı, 19.11.2015 tarih ve 18736 sayılı, 30.05.2018 tarih ve 96632 sayılı, 26.11.2018 tarih ve 220204 sayılı, 16.01.2019 tarih ve 14778 sayılı, 13.06.2019 tarih ve 137932 sayılı, 07.10.2019 tarih ve 234726 sayılı Bakanlık Makam oluru ile belirlenen rezerv yapı alanı kararlarının alındığı, 07.04.2020 tarih ve 105645 sayılı son rezerv yapı kararının alındığı, söz konusu rezerv yapı kararı ile birlikte dava konusu alanın sınırının daraltığı görülmektedir.

Diğer taraftan, İstanbul ili Avrupa Yakasında yer alan alanda 2012/3573 ve 2014/6028 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (BKK) ile mülga 644 sayılı KHK kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yetkilendirildiği, sonrasında söz konusu alanın 6306 sayılı Kanun kapsamında, olası

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

afet riskini bertaraf etmek üzere yeni yerleşim alanı olarak kullanılmak amacıyla, Bakanlık Makamı Olurları ile "Rezerv Yapı Alanı" olarak belirlendiği, yeni yerleşim alanları ve çevredeki diğer fonksiyonların bütünü plan raporunda "Yenişehir" olarak anıldığı görülmektedir.

Buna göre, bilirkişi raporunda rezerv yapı kararlarına ilişkin olarak; "...İstanbul il bütününde hangi riskli alan afetlere karşı daha güvenli hale getirilirken veya İstanbul'un hangi tarihsel ve kültürel dokusu korunurken rezerv yapı alanından faydalanılacağı konusunun belirsiz ve programsız bırakıldığı; bu durumun rezerv yapı alanı oluşturma mantığı, projenin ve planın amaçları ile örtüşmediği; dava konusu plan değişikliğinde Rezerv Yapı Alanına normal bir kentsel gelişme alanı gözüyle bakıldığı, bu alana dair kentsel arazi kullanım kararlarının (kentsel işlevlendirmenin) İstanbul'un riskli alanları/korunan alanları ile irtibat kurulmadan verildiği; bu durumun Kanal İstanbul Projesi'ni (ve bu kapsamda hazırlanan İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planını) ortaya çıkaran ve destekleyen kamu yararı gerekçelerini zedelediği," gerekçelerine yer verildiği görülmekle birlikte bu tespitlere itibar edilmemiştir.

Nitekim, plan açıklama raporunda da detaylarına yer verildiği üzere, ulaştırma sektörünün önemli bileşenlerinden birisinin de su yolları ve denizcilik alanı olduğu, bu hususta, Türkiye Cumhuriyeti, su yollarını ve lojistik sektörünü güçlendirecek, İstanbul Yeni Havalimanı gibi büyük projelerle entegre olacağı, İstanbul Boğazı'nın trafik yükünü hafifleterek, buradan tehlikeli madde taşıyan tankerlerden dolayı olası bir felaketi önleyecek yeni bir su yolu projesi hayata geçirmek istendiği, İstanbul Boğazı'ndan yıllık ortalama 50.000 gemi geçtiği, gemi geçişleri de göz önünde bulundurulduğunda, özellikle tehlikeli madde taşıyan gemilerin boğazda oluşturduğu riskli geçişlerin oldukça fazla olduğu, diğer taraftan artan nüfusa yeni yerleşim alanları açılabilmesi gerekliliğinin bulunduğu, ayrıca Liman/dalga kıran yapımına ilişkin olarak ise, Haydarpaşa limanının farklı bir konuma geçecek olması, bugün yük hareketlerinin ağırlıklı olarak yürütüldüğü Ambarlı Limanının ise mevcut olumsuzlukları ve gelişme kısıtları, İstanbul'da ilave bir liman yeri tespitinin gerekliliğini ortaya çıkardığı, ayrıca liman alanıyla birlikte yer alması düşünülen lojistik hizmetlerin sunumu, denetimi ve kontrolü açısından İstanbul il sınırları içerisinde kalması gerektiği, rezerv alanın kuzey-doğusunda karadeniz kıyısında önerilen lojistik bölge ile bütünleşik yeni bir liman yapılması önerilmesi üzerine planlamanın bu duruma göre yapıldığı, dava konusu rezerv yapı kararlarının da söz konusu hususlar dikkate alınarak tesis edildiği görülmektedir.

Bu durumda, rezerv yapı alanının kentsel dönüşüm kapsamında sağlıklı ve güvenli yerleşimlerin oluşturulacağı alanlar olduğu, İstanbul gibi riskli yapı stokunun yüksek olduğu, deprem riskinin bulunduğu bir alanda, kentsel yerleşme sınırları içerisinde kalmış, kentsel kullanım uyumsuzlukları ve mekân yetersizlikleri açısından yerleşme dışında kurgulanması gereken fonksiyon alanları, sağlıklı yeni yerleşmelerin oluşturulması açısından önemli olduğu, 6306 sayılı Kanun'da bir alanın rezerv yapı alanı olarak belirlenmesine ilişkin herhangi bir kısıtlama içeren hüküm yer almadığı, dava konusu uyuşmazlıkta da, İstanbul'un sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal kimlik değerleri ile özdeşleşen; öncelikle kentin kültür ve turizm alanlarındaki üstünlüklerini ön plana çıkartan; çevresel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirlik ilkelerini mekana yansıtarak yaşam kalitesini yükselten; ekonomik yapıyı, bilim ve teknolojiye dayalı ticaret ve hizmet ağırlıklı bir ekonomiye dönüştüren; etkin ve katılımcı bir kent yönetimi/yönetişimi yapılandırmasında, kurumsal ve mekânsal planları, verimli bir araç olarak kullanan küresel ölçekte güçlenmiş bir kent statüsü kazandırmak amacıyla rezerv yapı kararlarının alındığı, rezerv yapı alanı ilan edilen alanın sağlıklı bir çevre oluşturulmasının ve kentsel dönüşüm uygulamalarının yapılmasının amaçlandığı anlaşıldığından, mer'i mevzuat ile şehircilik ilke ve esaslarına, planlama tekniklerine ve kamu yararına uygun olarak tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

T.C.

İSTANBUL

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

II.

~~*Davanın, dava konusu İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanına ilişkin 23.12.2019 tasdik tarihli 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği yönünden incelenmesinden;*~~

Günümüzde plansız ve aşırı kentleşme olgusu sağlıklı kentleşmenin önündeki en ciddi engel olduğundan kentsel gelişmenin yönlendirilmesinde imar planlaması ile yön, şekil ve büyüklükle ilgili belirlemeler yapılması zorunludur. Kentsel planlama sürecinde zorlayıcı, kısıtlayıcı ve yönlendirici kararların tümü birden rol oynar. Çağdaş bir kentin oluşturulması ve yaşatılması için aşırı yapılaşmanın etkisinden korunmuş kent estetiği ve kentleşme kalitesini yükseltici alanların oluşturulması zorunludur.

İmar planlarının, planlanan yörenin bugünkü durumunun, olanaklarının ve ilerideki gelişmesinin gerçeğe en yakın şekilde saptanabilmesi için coğrafi veriler, beldenin kullanılışı, donatımı ve mali bilgiler gibi konularda yapılacak araştırma ve anket çalışmaları sonucu elde edilecek bilgiler ışığında, çeşitli kentsel işlevler arasında var olan ya da sağlanabilecek olanaklar ölçüsünde en iyi çözüm yollarını bulmak, belde halkına iyi yaşama düzeni ve koşulları sağlamak amacıyla kentin kendine özgü yaşayış biçimi ve karakteri, nüfus, alan ve yapı ilişkileri, yörenin gerek çevresiyle ve gerekse çeşitli alanları arasında olan bağlantıları, halkın sosyal ve kültürel gereksinimleri, güvenlik ve sağlığı ile ilgili konular gözönüne alınarak hazırlanması gerekmektedir.

İmar planları, durağan, değişmeyen, statik belgeler değildir. İmar planlarının hazırlanmasında planlama alanına dair öngörülen nüfus, toplumsal, iktisadi ve kültürel değişimin, öngörülenden daha hızlı bir biçimde değişmesi mevcut imar planlarının bu değişime koşut olarak yeniden değerlendirilmesi ve değişimin büyüklüğü nispetinde üst ölçekli planlara da bu değişimin yansıtılması gerekmektedir. Bu değişimin imar planlarına yansıtılması bakımından mevzuatta "revizyon imar planı", "ilave imar planı", "imar planı değişikliği" gibi araçlar geliştirilmiştir. Başka bir ifadeyle, bu düzenlemeler, imar planlarının ihtiyaçları karşılayamadığı ve uygulamasının sorun teşkil ettiği durumlarda başvurulacak yollar olarak gösterilmiştir. Sonuç olarak, üst ölçekli planlarda belirlenen planlama ana ilkeleri, stratejileri ve kararlarına aykırı olmamak, onlarla uyum içinde kalmak koşulu ile, alt ölçekli planlarda değişen koşul ve gereksinimlere yanıt verecek değişikliklere gidilebileceği, planlama sürecinin dinamik yapısının kaçınılmaz bir sonucudur.

Öte yandan, kentleşmenin hızlı bir biçimde gerçekleştiği ve kentsel alandaki yapılaşma baskılarının ciddi oranda arttığı ülkemizde imar planlarının öngörüsünün üzerinde yeni koşulların oluşması halinde belli öngörülere göre hazırlanmış yürürlükteki imar planlarının, üst ölçekten en alt ölçeğe kadar yenilenmesi gerekmektedir.

Dava konusu uyuşmazlıkta, ihtilaf konusu alana ilişkin olarak 23.12.2019 tarihinde "İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" onaylandığı, askıya çıkarılan plan değişikliğine 1714 adet itiraz başvurusu yapılması sonucu, itiraz başvuruları değerlendirildikten sonra 22.06.2020 tarihinde "İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" yeniden onaylanmış, askıya çıkarılan söz konusu plan değişikliğine de bu kez 123 adet itiraz başvurusu yapılmış olup, itiraz başvuruları değerlendirildikten sonra 16.03.2021 tarihinde "İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" tekrar onaylanmıştır. Buna göre, 16.03.2021 tarihli plan değişikliği de 23.12.2019 ve 22.06.2020 onay tarihli plan değişikliklerinin devamı niteliğindedir. Bu plana kadarki süreçte izlenen prosedür incelendiğinde planlama sürecinin Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin "Planların onaylanması ve yürürlüğe girmesi" ile ilgili 32. maddesine ve "Planların ilanı, itirazlar ve kesinleşmesi" ile ilgili 33. maddesine uygun şekilde ilerlediği görülmektedir.

Diğer taraftan, dava konusu **1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı**

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliğinde; "Askeri Yasak ve Güvenlik Bölgesi, Kentsel Meskun (Yerleşik) Alan, Kentsel Gelişme Alanı, Tali Merkez (2. ve 3. Derece Merkezler), Lojistik Bölge, Turizm Bölgesi, Ekoturizm, Sağlık Turizmi, Tarım Alanı, Orman Alanı, 1. 2. ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı, 1. Derece Doğal Sit Alanı, Nitelikli Doğal Koruma Alanları, İçme ve Kullanma Suyu Mutlak Koruma Alanı, İçme ve Kullanma Suyu Kısa Mesafeli Koruma Alanı, İçme ve Kullanma Suyu Orta Mesafeli Koruma Alanı, İçme ve Kullanma Suyu Uzun Mesafeli Koruma Alanı, Kentsel ve Bölgesel Sosyal Altyapı Alanı, Kentsel ve Bölgesel Yeşil ve Spor Alanı, Üniversite Alanı, Afetler Açısından Riskli Alan, Su Yolu, Su Yüzeyi, Erişme Kontrollü Karayolu (Otoyol), Birinci Derece Yol, İkinci Derece Yol, Terminal, Demiryolu, Hızlı Tren Hattı, ve Kıyı Tesisleri Alanı, Teknoloji Geliştirme Bölgesi" lejantlarında kaldığı, **16.03.2021 onay tarihli 1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliğinde** "Askeri Yasak ve Güvenlik Bölgesi, Kentsel Meskun (Yerleşik) Alan, Kentsel Gelişme Alanı, Tali Merkez (2. ve 3. Derece Merkezler), Lojistik Bölge, Turizm Bölgesi, Ekoturizm, Sağlık Turizmi, Tarım Alanı, Orman Alanı, 1. 2. ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı, 1. Derece Doğal Sit Alanı, Nitelikli Doğal Koruma Alanları, İçme ve Kullanma Suyu Mutlak Koruma Alanı, İçme ve Kullanma Suyu Kısa Mesafeli Koruma Alanı, İçme ve Kullanma Suyu Orta Mesafeli Koruma Alanı, İçme ve Kullanma Suyu Uzun Mesafeli Koruma Alanı, Kentsel ve Bölgesel Sosyal Altyapı Alanı, Kentsel ve Bölgesel Yeşil ve Spor Alanı, Üniversite Alanı, Afetler Açısından Riskli Alan, Su Yolu, Su Yüzeyi, Erişme Kontrollü Karayolu (Otoyol), Birinci Derece Yol, İkinci Derece Yol, Terminal, Demiryolu, Hızlı Tren Hattı, ve Kıyı Tesisleri Alanı" lejantlarında kalmakta olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda yer alan ifadelerden de anlaşılacağı üzere, dava konusu planlama alanı kapsamında, dava konusu çevre düzeni planı ile bu plandan sonraki çevre düzeni planı arasındaki farklılığın; önceki planda alanın bir kısmı için öngörülmüş olan Teknoloji Geliştirme Bölgesi fonksiyonunun yerine üniversite alanı getirilmesi, kentsel gelişme alanı ve özel proje alanlarının sınırlarının değiştirilerek özel proje alanlarının genişletilmesi, hızlı tren hattının geometrisinin değiştirilmesi ve kıyı tesis alanlarından bir kısmının dalga liman/dalga kıran yapıldığı görülmüştür.

A. Plan raporundaki gerekçeler göz önünde bulundurularak alanda plan değişikliği yapılmasını zorunlu kılan nedenlerin bulunup bulunmadığına ilişkin olarak değerlendirme yapıldığında;

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın 22/06/2020 tarihli, 53276502-305.02-128052 sayılı ve 16/03/2021 tarihli 53276502-305.02-543413 sayılı işlemlerinin içeriğinde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü, İstanbul Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İstanbul İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile ilgili Belediyelerden gelen güncel kurum görüşleri, Planlama Alanı'ndaki site yönetimleri, yapı kooperatifleri ve mülk sahiplerinden gelen çok sayıda talep ve itirazlar onaylı İmar Planı ve bu doğrultuda İmar Uygulaması görmüş alanların Çevre Düzeni Planı'nda konut alanı dışında farklı bir kentsel fonksiyonda bırakılmış olması, yeni alınan bölgesel ölçekli yatırım kararlarının gerektirdiği zorunluluklar değişiklik gerekçeleri olarak açık ve somut olarak sıralandığı, bu gerekçeler ışığında, Planlama Alanı'nın çok büyük olması, plan kararlarından çok sayıda mülk sahibinin etkilenmesi, Planlama Alanı'ndaki söz sahibi kurum ve kuruluşların güncel görüşlerinin bulunması, temel strateji ve politikalarını değiştirecek bölgesel ölçekli yatırımların ortaya çıkması, yeni verilere bağlı olarak arazi kullanım taleplerinin oluşması, yeni gelişmeler ve bölgesel dinamiklerde değişiklik olması bir bütün halinde değerlendirildiğinde Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin "Revizyon ve değişiklikler" ile ilgili 20. maddesinin öngördüğü şekli ile Çevre Düzeni Planı'nda değişiklik için yeterli gerekçelerin oluştuğu, **tüm bu hususlar değerlendirildiğinde, netice itibarıyla davaya konu planlama alanına ait onaylı çevre düzeni planında değişikliğe gitmek için yeterli teknik ve nesnel gerekçelerin oluştuğu görülmektedir.**

T.C.

İSTANBUL

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

Yukarıda aktarılan açıklama ve tespitler ışığında, yapılan inceleme, alanda plan değişikliği yapılmasını zorunlu kılan nedenlerin bulunduğunu, dava konusu planların yapım gerekçesinin oluştuğunu göstermektedir.

B. Plan yapım aşamasında gerekli kurum görüşlerinin alınıp alınmadığı yönünden değerlendirme yapıldığında;

Dava konusu uyuşmazlıkta, bilirkişi raporunda kurumu görüşlerine ilişkin olarak; 2006 ve 2009 onay tarihli İstanbul Çevre Düzen Planı için verilen kurum görüşleri ile İstanbul Havalimanı ÇED Raporu için verilen kurum görüşlerine referans verildiği alıntılar incelendiğinde özel olarak Kanal İstanbul için talep edilen kurum görüşlerinin olmadığı düşüncesinin güçlendiği, konu hakkında biraz daha geniş bir bakış açısı oluşturulmaya çalışılarak Kanal İstanbul'un nihai ÇED Raporu için bazı kurumlardan görüş alındığı görülmekle birlikte gelen görüşlerin doğrudan anılan Rapor sürecine ilişkin olduğu bu yönüyle de görüşlerin Plan Değişikliği için kullanılmalarının uygun olmayacağı, Plan Değişikliği Açıklama Raporu'nda özellikle konunun Montrö Sözleşmesi açısından ele alınması beklenildiğinden Dışişleri Bakanlığı, altlık planı hazırlayan kurum olarak İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Boğaziçi'ne ilave ikinci bir su yolu ile İstanbul İli'nin yarısını ada haline getirmenin ulusal savunmaya etkilerinin ne olacağı konularında Milli Savunma Bakanlığı, ayrıca yapım, bakım ve sorumluluğunda olması nedeniyle altyapı deplasmanlarının maliyetleri zaman zaman gündeme gelmesi nedeniyle özellikle İSKİ, BEDAŞ, BOTAŞ, İGDAŞ, TCDD gibi kurum görüşlerine yer verilmemiş olmasının önemli bir eksiklik olarak görüldüğü, Plan Açıklama Raporu'nda Plan Değişikliği'ne konu alana yönelik nüfus bilgisi bulunmakla birlikte projeksiyon yılına dair bilginin mevcut olmaması nedeniyle verilen nüfus büyüklüğünün ancak temenni olarak yer aldığı, ayrıca öngörülen nüfusun 2009 onay tarihli Çevre Düzeni Planı projeksiyon nüfusu üzerindeki etkisine ve genel olarak Kanal İstanbul güzergahında şekillendirilmeye çalışılan yerleşkenin başta Avrupa Yakası olmak üzere İstanbul Metropolitan Alan geneline etkisine ilişkin yapılmış bir araştırmaya da Plan Açıklama Raporu'nda yer verilmemesinin Kanal İstanbul'un çevresel etkileri üzerinde en çok tartışılan konularından birisi olduğu Kanalın derinliği nedeniyle Boğaziçi gibi dip akıntısının olmayacağı, bunun 2016 yılından itibaren oksijen seviyesi yer yer canlı yaşamına yetmeyecek düzeye düşen Marmara Denizi'nin hipoksik koşullarını daha da kötüleştireceği, Kanalın kazılması ile 2.5 milyar m³ civarında bir kazı çalışması yapılacağı ve çıkan malzemenin Karadeniz kıyılarında 38 km uzunlukta bir dolgu yapımında kullanılmasının plaj, kumluk alanlar ve deniz ekosistemi bozacağı, Marmara Denizi'nde halen İSKİ tarafından boşaltılan 2.2 km³ /yıl organik yüke gelecek organik yük ve ilave olarak Sazlıdere Baraj Gölü ve Küçükçekmece Gölü'ndeki organik maddenin de ilave edilmesi ile 2 katına çıkması olasılığı bulunan yükün kimyasal olarak parçalanması ile açığa çıkabilecek hidrojen sülfür gazının geri dönülemeyecek bir çevresel risk oluşturacağı, Proje ile Sazlıdere Barajı'nın ortadan kaldırılması ve Terkos Baraj Gölü'nün tuzlanma olasılığının bulunmasının Kentin içme suyu temini için ayrı bir risk oluşturacağı yönündeki tespitlere yer verilmiş ise, bilirkişi raporunun kurum görüşlerine ilişkin değerlendirmelerine yönelik olarak, dava konusu plan değişikliğinden önceki planlarda mevzu bahis hususlara ilişkin kurumlardan görüş alındığı, aynı hususlara dair yeniden görüş alınmamasının aykırı bir tarafının bulunmadığı gibi ilgili kurumlar tarafından gönderilen talepleri doğrultusunda plan tadilatının yapıldığı açık olup, bu duruma göre dava konusu plan değişikliğine yönelik kurum görüşlerinin alınmadığından söz edilemeyeceği, ayrıca plan raporunda da nüfus bilgisinin bulunduğu, öte yandan, bilirkişi raporunun "Kanal İstanbul" kısmına ilişkin değerlendirmelerine yönelik olarak ise; gerek bilirkişi raporundaki değerlendirmeler gerekse davacı tarafından dava dilekçesinde dayandığı tüm iddialarına da bakıldığında bunların ÇED raporuna ilişkin değerlendirmelere konu olabileceği, ÇED raporunun iptali için dava açıldığı ve halen derdest olduğu dikkate alındığında **bilirkişi**

raporunun bu kısımlarına itibar edilmemiştir.

C. Dava konusu planın çevreye etkileri yönünden değerlendirme yapıldığında;

Dava konusu uyuşmazlıkta, yukarıda detaylı olarak yer verilen bilirkişi raporunda dava konusu planın çevreye etkisine ilişkin olarak orman mühendisliği tarafından yapılan değerlendirildiğinde, "su üretiminin azalmasının veya yok olmasının İstanbul'u yaşanamaz bir kente dönüştüreceği; ısınma/kuraklaşma sürecinde İstanbul'un su kaynaklarının korunması gerektiği; Kanal çevresinde kuzeyde Durusu Gölü'nün doğusunda 9 000 ha alan, Sazlıdere Barajı çevresinde 25.100 ha alan ve Küçük Çekmece Gölü çevresinde 4 400 ha alan olmak üzere toplam 38.500 ha alanın yeni yerleşimlere açılacağına öngörüldüğü; yerleşime açılması öngörülen bu alanların orman, otlak ve tarım alanları olduğu; Kanal çevresindeki köylerin geçim ve yaşama kaynaklarının yok edilerek yerleşim alanına dönüştürüleceği; yaşama ve üretim alanının yok edilmesinin bölgenin (köylerin) ve İstanbul'un beslenme ve su üretim alanlarını, dolayısı ile barınılabilirliğini ve devamlılığını olumsuz etkileyeceği; dava konusu işlemin orman, tarım ve mera alanlarına ve iklim değişikliğine olumsuz etkilerinin olacağı" şeklinde değerlendirmeden bulunmuş ise de, 22/06/2020 onay tarihli Plan Değişikliği'ne ait Notların "Genel hükümler" başlığı altındaki; "6.1.7 Planlama alanının tamamında sürdürülebilir, yeşil-çevreci yerleşmelerin ve yapılaşmaların oluşturulması ve denetlenmesi esas olup, buna ilişkin uygulama koşulları alt ölçekli planlarda değerlendirilecektir." kuralı ile doğal, çevreci ve ekolojik sistemlerin tüm yapı tasarımlarının merkezine yerleştirilerek alt ölçekli planlarda sürdürülebilir kentsel gelişmeye ait uygulama koşullarının denetleneceğinin öngörülmesi karşısında doğal ekolojinin ihtiyaçları ve kentleşmenin talepleri arasında bir koruma-kullanma dengesi kurulmaya çalışılmasının şehircilik ilkeleri ile uyumlu olduğu ve kamu yararını amacını taşıdığı tartışmasıdır. Diğer taraftan, bu değerlendirmelerin ÇED raporuna ilişkin değerlendirmelere konu olabileceği, ÇED raporunun iptali için dava açtığı dikkate alındığında **bilirkişi raporunun bu kısımlarına itibar edilmemiştir.**

III. Tüm Hususlar Birlikte Değerlendirildiğinde;

Bu durumda; yukarıda yer alan mevzuat hükmü, yapılan açıklama ve tespitler ile dava dosyasında yer alan bilgi ve belgelerin bir arada değerlendirilmesinden, İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliğinde planlama sürecinin Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin "Planların onaylanması ve yürürlüğe girmesi" ile ilgili 32. maddesine ve "Planların ilanı, itirazlar ve kesinleşmesi" ile ilgili 33.maddesine uygun şekilde ilerlediği, davaya konu planlama alanının çok büyük olması, plan kararlarından çok sayıda mülk sahibinin etkilenmesi, planlama alanında söz sahibi kurum ve kuruluşlardan güncel kurum görüşlerinin gelmesi, planın temel strateji ve politikalarını değiştirecek bölgesel ölçekli yatırımların ortaya çıkması, yeni verilere bağlı olarak sonradan ortaya çıkabilecek ve bölgesel etkiye yol açabilecek arazi kullanım taleplerinin oluşması, yeni gelişmeler ve bölgesel dinamiklerde değişiklik olması Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin "Revizyon ve değişiklikler" ile ilgili 20. maddesine göre Çevre Düzeni Planında değişikliğe gitmek için geçerli sebeplerin bulunduğu, bu kapsamda, davaya konu planlama alanına ait onaylı çevre düzeni planında değişikliğe gitmek için yeterli teknik ve nesnel gerekçelerin de olduğu, Kanal İstanbul Projesi'nin, Türkiye'nin izlediği uluslararası ilişkiler politikasının stratejik bir parçası olduğu, ülkenin küresel şehri İstanbul'a özel bir sorumluluk ve değer yüklediği, İstanbul'un ve İstanbul Boğazı'nın her anlamda **daha** güvenli bir yer haline getirilerek rahatlatılmak istenmesinden bahisle planlamanın gündeme geldiği, dava konusu plan değişikliklerine ilişkin olarak da; Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı'nın itirazı üzerine "tren hattının" mevcut konumu da dikkate alınarak kaydırıldığı, lojistik alanının üniversite alanına alındığı, bunun da eğitim öğretim alanına ilişkin kamusal bir alan olduğu, özel proje alanı ve kentsel gelişme alanının ihtiyaca ve itirazlara binaen getirilerek gerçekleştirildiği,

T.C.

İSTANBUL

5. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2020/1000

KARAR NO : 2024/2571

ayrıca liman/dalgakıran alanının da Haydarpaşa Limanının farklı bir konuma geçecek olması, bugün yük hareketlerinin ağırlıklı olarak yürütüldüğü Ambarlı Limanının ise mevcut olumsuzlukları ve gelişme kısıtları dikkate alındığı gibi, planlama alanının kuzey-doğusunda karadeniz kıyısında önerilen lojistik bölge ile bütünleşik limanın ulaşım aksı için yapıldığı hususları kül halinde dikkate alındığında, dava konusu 22/06/2020 onay tarihli 1/100.000 ölçekli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı Çevre Düzeni Planı Değişikliği ile, dava konusu 15.11.2012 tarih ve 17687 sayılı, 12.12.2012 tarih ve 19003 sayılı, 10.05.2013 tarih ve 7077 sayılı, 20.09.2013 tarih ve 14543 sayılı, 25.07.2014 tarih ve 12180 sayılı, 26.02.2015 tarih ve 3220 sayılı, 20.12.2015 tarih ve 17685 sayılı, 19.11.2015 tarih ve 18736 sayılı, 30.05.2018 tarih ve 96632 sayılı, 26.11.2018 tarih ve 220204 sayılı, 16.01.2019 tarih ve 14778 sayılı, 13.06.2019 tarih ve 137932 sayılı, 07.10.2019 tarih ve 234726 sayılı Bakanlık Makam oluru ile belirlenen rezerv yapı alanı kararlarının şehircilik ilkelerine, planlama esasları ve tekniklerine uygun olduğu sonuç ve kanaatine ulaşılmaktadır.

Nitekim, aynı yere ilişkin olarak düzenlenen planların iptali istemiyle açılan davada verilen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi'nin 30.04.2024 tarih ve E:2024/852, K:2024/1028 sayılı kararı da bu yöndedir.

Bu nedenle, davanın reddi gerektiği düşüncesi ile dava konusu işlemlerin iptali yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

DR.GÜN YAZICI

178553

